

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ԳՐԱԳԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

Լազարեան շեմարանի լուսատիպ Աւետարանի հրատարակութեան առթիւ կը յայտարարուէր թէ ա՛յն է մինչեւ այս օր ծանօթ բոլոր հայ գրչագիրներու հնագոյնը :

Եկեղեցապատկան գիրքեր կը գտնուին եկեղեցեաց շրջապատին եւ վանքերու մէջ եւ հնագոյնները ցայս օր պահպանուած են հոն ուր առաջինն այդ սրբազան մատեանք ի գիր առնուեցան :

Բայց եթէ կրօնական կայաններէ գուրս ցրուածներ գտնուին՝ դարձեալ շատ հեռուները պէտք չէ փնտել զանոնք . եւ Լազարեան շեմարանի լուսատպեալ Աւետարանէն հնագոյն օրինակներ պէտք է մեր այս երկրին մէջ փնտռել :

Յիւրաքանչեւ 1891ին Իզմիտ Պատ . Սիմէոն Դաւիթեանի քով տեսած էի իններորդ դարու գրչագիրներ եւ իր ետին թողած էր ի Բաղէշ հօթներորդ դարու գրչագիրներ , որոց հաստակոտորներն իբրեւ նմոյշ բերել տուաւ , բայց մահը վրայ հասնելով չբաւոր վախճանեցաւ իր գտնուիլն քով :

Այդ երկիւղած կիւնը իր մայրենի եկեղեցւոյն ծոցէն զատուած չէր ուստի Իզմիտի առաջնորդ Գեր . Ստեփաննոս Եպիսկոպոս իբրեւ եկեղեցապատկան գիրք գրաւեց պատուելիին Իզմիտ գտնուած գրքերը , իսկ Բաղէշ մնացածները ինչ եղան չի գիտցուիր :

Այդ քանի որ բողոքական պատուելիի մը քով կային հին ձեռագրեր՝ զարմանալի պիտի ըլլար որ հնագոյնները չպահպանուէին վանքերու մէջ ուր նախանձախնդիր եկեղացականք անոնց վրայ աշաւուրջ կը հսկեն :

Ուստի փնտոեցի այնպիսի անձինք որ վանքերը այցելած ըլլան եւ յօժարին այս մասին ինձ տեղեկութիւն հաղորդել . ահա այդ կարգի ազնիւ անձանց մին է Մկրտիչ էֆ. Գալֆահան :

Ինքը հոգեւոյս Նսայի Սրբազանին մտերիմն էր եւ ողբացեալ պատրիարքին վերջի ճամբորդութեան միջոցին իրեն ընկերացաւ Պոլսէ Ներուսաղէմ ուր մնաց 1885 փետ. 21էն մինչեւ 1885 Սեպ. 10 ու զինք դարմանեց :

Մկրտիչ էֆ. Գալֆահան Սրբազանին բարձին քով տեսաւ երկու խիստ հին Աւետարան , որոնց Պատրիարք հայրը մեծ յարգ կընծայէր եւ թող չէր տար որ վանքին Թանգարանը փոխադրեն :

Խնդրեցի որ հնազոյնին մասին Նրուսաղիմայ այժմու Սրբազան Պատրիարքին կողմանէ ստոյգ տեղեկութիւններ խնդրէ եւ ահա Պօլսոյ Նրուսաղիմատունէն իրեն հաղորդուած տեղեկութեանց պատճէնը .

Մեծապատիւ .

Մկրտիչ էֆ. Գալֆահան

Աստ

Ս . Նրուսաղէմէն Ամեն . Տ . Յարութիւն Ս . Պատրիարք հայրը 'ի պատահականի Ձեր նամակին յայտնած է թէ յՆրուսաղէմ գտնուած Ձեռագիր Աւետարանին թուականն է հայոց ՄԱ թիւը երկաթագիր ընտիր ձեռագիր մագաղաթի վրայ :

Ձայս ծանուցանելով Ձեզ ի դիտութիւն ողջունիւ սիրոյ

Մնամ աղօթարար

Գե . եպիս . Նրէցեան

1900 Մայիս 23

Նրուսաղիմատուն

Ուստի՝ մինչեւ որ աւելի հին ձեռագիր մը երեւան գայ , Նրուսաղէմի Ս . Յակոբայ վանքը գտնուած գրչագիրն է հայ հնազոյն գրչագիրը եւ Լազարեան ձեռարանի Աւետարանին վրայ 285 տարուոյ պատկառելի առաջնութիւն մը տւնի : (1)

ՄԻՀՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Կ . Պօլիս , 11 Օգոստ . 1900

(1) Շատ փափագելի է որ Նրուսաղէմի այս Աւետարանին քանի մը էջերը գէթ լուսանկարով հրատարակութեան տար Ամեն Ս . Պատրիարք Հայրը . եւ մենք «Բանասէր»ը կը դնենք Ն . Ս . տրամադրութեան տակ , եթէ լուսանկարները մեզ հասնին , մնացած ծախքերը մենք կը հոգանք մեր կողմէ :